

PIETADI SARDA E PRATZA XVII FRIAXU

Sa scultura de Efisio Cadoni est una mamma, una fèmina manna, cun manus mannas, chi portas fintzas is crapitas mannas, e est prangendi su fillu suu, chi s'est mortu me in is bratzus suos. Custu monumentu arregordat su bombardamentu de su 17 friaxu 43.

Sa pratza 17 friaxu non fiat in su progetu de su sindigu Porru Bonnelli, chi boliat chi is gonnusus chi bivant ingunis acanta iant ai torrau a comporai custu logu. Ma is gonnusus non dd'iant comporau e po custu sa pratza fiat diventada una pratza pùblica. Custa pratza est de importu pruschetotu po su chi s'ammentat, est a nai su bombardamentu de su 17 friaxu 1943.

SU MAGASINU DE MONTI

Sa scruta in artu si narat chi dd'ant fabricau in su 1775, ma de is paperis scieus chitrabballàt giai in su 1686. Serbiat che a fundu comunu po sa sèmina desu trigu is massajus. In su 1928 diventat cassa comunale di credito agrario. Totus is paperis chi pertocant su magasinu de su monti s'agatant in s'archìviu stòricu comunali. Aintru eis a pòdiri bisitai sa mostra de is animalis de su Monti Linas a incoru de su Ceas Monte Linas.

SU TÈMPIU A MÈGARON

Sa struttura megalitica de Spàdula est aintru de unu contestu archeològicu de importu mannu. Su tèmpiu a mègaron tenit unu aposentu sceti, cuadrau, chi s'arregordat cuntatus cun s'Orienti. A suba de custu tèmpiu ant fabricau, fortzis in su XIX sèculu, una domu cun unu corratzu mannu po is arresis. Acanta de su tèmpiu ant agatau unu putzu sagrau, vasus e ainas protostòricas.

SA CRÈSIA DE SANTA SERA

Su monumentu, chi s'agatat in un'ària de una necròpoli romana, tenit una pranta a cruxi latina, una cùpola tunda e colorada e unu pòrciu ananti de sa faciada e a s'ala. Santa Sera s'afestat su lunis de Pasca de ònnia annu.

REGIONE AUTÒNOMA
DE SARDIGNA

COMUNU DE
GONNOS

ASSÒTZIU
EUROFORM

PROGETU FINANTZIAU CUN SU DINAI DE SA REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
CUNFORMA A SA L. 482/99 E A SA L.R. 22/2018

IS MONUMENTUS DE GONNOS

PROGETU IMOI ETOTU 2

SA SCALERA DE SA MADONNA DE LOURDES

Aintru de sa bidda, a s'acabu de sa bia printzipali, bia Porru Bonelli, longa giai unu chilòmetru, ddoi at su monumentu prus stiamau de is gonnusus, sa Gradinada. Est una scala cun 292 scaleris, chi portat in su cùcuru de Santu Simeone, inghitzada in su 1947 e acabada sceti in su 2014 cun sa Gruta de sa Madonna de Lourdes. De innui in pitzus si podit gosai de una bista bella meda e biri totu sa bidda e su Campidanu.

SA MOLA BARDI

In custu logu si podit torrai a scoberri un'arrogu de sa stòria de Gonnos, e po dda connosci depeus torrai a s'Otuxentus.

Antonio Bardi si fiat cojau cun Giuseppina Carmine Carbinì, sa filla de s'ingennieri Carbinì, chi fiat su responsabili de sa Mina de Ingurtosu; duncas de Ingurtosu fiat l'òmpiu a Gonnos, e innoi iat decidiu de aberri su primu laboratòriu po trabballai s'olia e fai s'ollu. Giuanni Batista Bardi, fillu de Antoni, iat portau su motoru eletricu, una pompa idràulica chi arribbàt a 500 atmosferas, e unu cernidori automaticu chi pratziat s'àcua de s'ollu. Teobaldo Bardi at signiu su trabballu de su babbu e in sa vida sua dd'ant donau unu niaxi de arreconnoscimentus. In su 1971 sa mola serrat ma s'ghint su trabballu suu is duus fillus, Antoni e Davide, chi produsint Ollu cun arresurtaus de importu in Casteddu e provìntzia.

SA GRUTA DE SANTU GIUANNI

In sa localidadi de Santu Cosmu, a cìncui chilòmetrus de Gonnos, s'agatat unu monumentu archeològicu de importu mannu, sa Gruta de Santu Giuanni, de s'edadi de su brunzu mesanu, intra su de cuìndixi e su de catòdixi sèculus innantis de Gesù Cristu. Est una de is tumbas de is gigantis prus mannas de Sardigna. Is primus sgavus ddus iat s'ighius Giovanni Ugas in su 1981. Medas cosas de su chi ant agatau in custa àrea archeològica oi s'agatant in su museu archeològicu de Sàrdara.

SU PARCU DE PEDRA DE PÌBERA

A cìncui chilòmetrus de sa bidda s'agatat Pedra de Pìbera, su Parcu Comunali prus mannu de su Campidanu de mesu. In custu parcu, in mesu a is padentis, ddoi funt is arrestus de sa miniera de molibdenite, chi at acabau de trabballai in su 1952. Is fàbricus de sa miniera ddus at arrangiaus su Comunu e s'imperant po fai ammostas e atòbius. De Pedra de Pìbera inghitzant is moris po l'òmpiri a is puntas prus artas de su Monti Linas, cumentu Pedra de sa Mesa, 1.236 metrus, Punta Cammedda e Punta Santu Miali.

CRÈSIA DE SANTA BRÀBARA

Sa Crèsia de Santa Bràbara, o Crèsia Manna, chi fiat s'ùnica crèsia fintzas a is primus annus de su 900, est unu monumentu de importu mannu architetonicu e de identidadi. Fabbricada asuba de is ruinas de sa Crèsia de Santu Antoni Abbate, e de custa crèsia arreguaus ancora sa campana de su 1388. Acanta de sa crèsia ddoi fiat su Campu Santu. Sa faciada cu sa forma de capeddu de Carabinieri, ndi benit de su periudu intra su '600 e su '700. Sa Crèsia est abarrada serrada de su 2011 fintzas a su 2016, po is trabballus chi dd'ant arrangiada e ant fatu torrai a pillu partis de is murus de pedra originalis.